

2016 ruimte! ...

.... geven

.... nemen

.... delen

Jaarverslag 2016

Groen Ontwikkelfonds Brabant BV.

Inhoudsopgave jaarverslag 2016

Inhoudsopgave	pagina 2
Het Groen Ontwikkelfonds Brabant	pagina 3
Woord vooraf	pagina 4
Column: wat is eigenlijk natuur?	pagina 5
De resultaten van 2016: samenvatting	pagina 8
De resultaten van 2016: toelichting	pagina 9
Feiten & Cijfers 2016	pagina 20
Financieel verslag	pagina 23
Nawoord: Mentale ruimte: het kan wel!	pagina 26

Het Groen Ontwikkelfonds Brabant

Wat is het Groen Ontwikkelfonds Brabant?

Het Groen Ontwikkelfonds Brabant is op 1 mei 2014 opgericht door de provincie Noord-Brabant, met als doel om het Natuurnetwerk Brabant (voorheen: de ecologische hoofdstructuur en ecologische verbindingzones) te vervolmaken.

Het Groen Ontwikkelfonds Brabant is een zelfstandige organisatie (BV). Provincie Noord-Brabant is enig aandeelhouder.

Wat doet het Groen Ontwikkelfonds Brabant?

Wie plannen heeft voor een project dat bijdraagt aan het realiseren van dat Natuurnetwerk Brabant, wordt van harte uitgenodigd om een aanvraag in te dienen bij het Groen Ontwikkelfonds Brabant.

Het fonds kan helpen om plannen van ondernemers, organisaties en particulieren te realiseren door:

- financieel bij te dragen aan de aankoop, het waardeverlies of de uitruil van gronden;
- bij te dragen aan de inrichtingskosten, een lening te verstrekken of een participatie te nemen;
- grondtransacties.

Wat wil het Groen Ontwikkelfonds Brabant bereiken?

Het Groen Ontwikkelfonds Brabant heeft als opdracht om in 2027

- 3100 hectare van het provinciale deel van het Natuurnetwerk Brabant (NNB) te hebben gerealiseerd;
- 2274 hectare van het rijksdeel van het Natuurnetwerk Brabant te hebben verworven of een nieuwe functie te hebben gegeven;
- 5684 hectare van het rijksdeel van Natuurnetwerk Brabant te hebben ingericht;
- 710 kilometer aan ecologische verbindingzone (EVZ) te hebben ontwikkeld.

Het Natuurnetwerk Brabant is een samenhangend netwerk van natuurgebieden in Brabant, die van (inter)nationaal en provinciaal belang zijn. Het Natuurnetwerk is ontstaan om ecosystemen, met de soorten die daar bij horen, veilig te stellen.

In Brabant doen we het samen

In Brabant hechten wij veel waarde aan de natuur. Landschappen van hoge kwaliteit maken Brabant aantrekkelijk om in te wonen, werken en recreëren. Dat is geen loze kreet, maar een ambitie waar door veel (natuur)partijen hard aan wordt gewerkt. De Manifestpartners¹ hebben samen afgesproken om het Natuurnetwerk Brabant te vergroten, te verbinden en te verbeteren. De samenwerking tussen de Manifestpartijen vormt een belangrijke pijler bij de realisatie van het natuurnetwerk. Het succes van deze samenwerking is daarom ook van grote invloed op de resultaten van het Groen Ontwikkelfonds Brabant. Ondanks de sterke onderlinge afhankelijkheid richt dit jaarverslag zich primair op de activiteiten van het Groen Ontwikkelfonds Brabant in 2016.

---

¹ De Manifestpartners zijn Waterschap de Dommel, Waterschap De Brabantse Delta, Waterschap Aa en Maas, Waterschap Rivierenland, Staatsbosbeheer, Vereniging Natuurmonumenten, Stichting Het Noord-Brabants Landschap, Vereniging Brabants Particulier Grondbezit, Stichting Brabantse Milieufederatie, Vereniging Zuidelijke Land, Tuinbouworganisatie en Toeristisch Ondernemers Platform Brabant en de Provincie Noord-Brabant.

Woord vooraf

Ruimte!

Als je de activiteiten van het Groen Ontwikkelfonds in 2016 zou moeten samenvatten, dan past daar één woord bij: ruimte.

Ruimte geven aan nieuwe concepten met nieuwe verdienmodellen en aan nieuwe natuurontwikkelaars, zoals particulieren en ondernemers. *Ruimte geven* door meer beleidsruimte te creëren, waardoor het mogelijk wordt om bij de ontwikkeling van nieuwe natuur vaker 'buiten de lijntjes' te kleuren.

Ruimte nemen door concrete acties te bedenken én uit te voeren. Nieuwe ideeën uitproberen, zoals het invoeren van nieuwe pachtvoorwaarden, de ontwikkeling van een bodempaspoort en de prijsvraag Natuurlijk Ondernemen.

Ruimte delen door verbindingen aan te gaan met andere maatschappelijke opgaven, zoals de transitie in de landbouw, klimaatverandering en de water- en energieopgave waar onze provincie voor staat. *Ruimte delen* ook door samen te werken met andere organisaties en waar mogelijk en gewenst een gezamenlijke aanpak te ontwikkelen. De samenwerking met de vijf grootste steden van Brabant (Breda, Eindhoven, Helmond, 's-Hertogenbosch en Tilburg) is daar een goed voorbeeld van.

Die ruimte was nodig. Willen we recht doen aan de ambitie van het jaarplan 2016 ('naar de hoogste versnelling'), dan moet het tempo waarin wij in Brabant nieuwe natuur ontwikkelen omhoog. Om dat te kunnen realiseren is ruimte nodig. Ruimte om te geven, ruimte om te nemen en ruimte om te delen.

Die ruimte blijft nodig. Ook in 2017 en alle volgende jaren. Alleen dan zijn wij in staat om het robuuste natuurwerk te maken zoals dat ons in Brabant voor ogen staat.

Wij hebben in 2016 met veel energie en inzet gewerkt voor de natuur in Brabant en wensen u veel leesplezier bij het lezen van ons jaarverslag.

Namens de medewerkers van het Groen Ontwikkelfonds Brabant,

Mary Fiers
directeur

PS

In dit jaarverslag blikken we terug op het jaar 2016. Bent u geïnteresseerd in de vooruitblik, lees dan het jaarplan 2017. Voor de financiële verantwoording over 2016 verwijzen wij naar de jaarrekening. Beide documenten zijn terug te vinden op www.groenontwikkelfondsbrabant.nl.

Column

Waar doen we het voor?

Wat is eigenlijk natuur?

Je eigen tuin? De vogels die je hoort als je je ogen dicht doet? De zon? De wind? Het mooie natuurgebied om de hoek in Brabant? De Loonse en Drunense Duinen? De Biesbosch? De Strabrechtse Heide? Of het Amazonegebied?

Mensen geven veel verschillende antwoorden op die simpele vraag.

Dus even Wikipedia raadplegen.

*Daar lees je: "De **natuur** (of de wildernis) is een omgeving op aarde die nog niet is aangetast of aangepast door de mens. Een gebied **wat** alleen door de **natuur** en de dieren is bepaald. Het kan ook worden gebruikt voor gebieden die op het eerste gezicht natuurlijk lijken, maar die wel door de mens kunnen zijn aangepast of aangetast".*

Een ding is duidelijk: als dit de definitie is dan hebben we in Nederland geen natuur meer. Met uitzondering van het Waddengebied misschien?

Natuur in Nederland kent nu eenmaal menselijke bemoeienis. Dit geldt ook voor de opdracht van het Groen Ontwikkelfonds Brabant om 'nieuwe natuur' in Brabant realiseren. Natuur 'maken' is in Nederland geen natuurlijk proces, maar wordt volledig door mensen georganiseerd.

***Wat is natuur?** klinkt dus als een eenvoudige vraag, maar daar kun je ook heel complexe antwoorden op geven weet ik inmiddels. Over natuurtypes, ambitie- en beheerkaarten, definities, hectares en kilometers, vergunningen en verordeningen.*

Allemaal zinvol, maar toch vooral technische instrumenten om doelen te bereiken en geen doel op zich.

***Wat is dan eigenlijk het doel?** Volgens mij zijn er twee doelen, die beide belangrijk zijn: biodiversiteit én natuur dichtbij mensen*

***Biodiversiteit?** Een woord dat niet dagelijks gebruikt wordt. "Bio" betekent leven "diversiteit" betekent verschil, afwisseling, verscheidenheid.*

Biodiversiteit is een overkoepelend woord voor alle verschillende soorten die we op aarde hebben. Het is belangrijk dat we -bijvoorbeeld- niet alleen maar insecten hebben, maar ook insecteneters. Niet alleen meeuwen, maar ook mussen. Niet alleen zand, maar ook gras. Variatie is belangrijk voor het evenwicht in de natuur. Juist omdat er verschillende soorten zijn blijft de natuur in evenwicht.

Het gaat al jaren niet goed met de biodiversiteit in de wereld. Ook in Brabant gaat het niet goed. Werk aan de winkel dus.

Natuur dichtbij mensen? En mensen dichtbij natuur?

In 2016 was ik aanwezig bij een boeiende lezing van professor Matthijs Schouten. Hij is bijzonder hoogleraar Ecologie en filosofie aan de Wageningen Universiteit. Hij stelde de aanwezigen de vraag: bent u onderdeel van de natuur?

Volgens Schouten denken veel mensen in de Westerse Wereld dat zij geen onderdeel van de natuur zijn, maar dat de natuur volledig ten dienste staat aan de mens.

Naar zijn mening bepaalt hoe mensen zichzelf in relatie tot de natuur zien en hoe ze natuur beleven ook hoe ze met natuur omgaan.

Dat zette me aan het denken.

Soms lijkt het inderdaad dat natuur en mensen steeds verder van elkaar verwijderd raken. In de 'klachten top-10' van Nederlandse gemeenten scoort natuur hoog. Klachten over bladeren in de herfst. Klachten over sneeuw en gladheid in de winter. Klachten over onkruid in de lente. Klachten over hars van de bomen (op de auto). Klachten over wateroverlast. Best vervelend die natuur. Of de gemeente dat 'probleem' even kan oplossen?

Nog zo'n voorbeeld: de bezuinigingen van het Kabinet Rutte I op het natuurbeleid (eind 2010) leidden wel tot enige weerstand, maar een fel protest uit de samenleving onbrak. De bezuinigingen gingen door. Buijs en Koppen (WUR; 2015) komen onder andere op basis hiervan tot de conclusie dat het niet goed gesteld is met de maatschappelijk betrokkenheid bij natuurbeleid in Nederland.

Buijs en Koppen beschrijven (zie nevenstaand) vijf opgaven voor Nederland om mens en natuur weer te verbinden.

Hoewel onze opdracht is geformuleerd in hectares en kilometers zijn we ons elke dag

Natuur en mens verbinden (volgens Buijs en Koppen)

1. Recreatief gebruik van de natuur is één van de belangrijkste concrete natuurervaringen van burgers, en daarmee een belangrijke bron van draagvlak. Zet actief in op het betrekken van kinderen bij natuur, beginnend bij school, thuis en directe omgeving.
2. Draagvlak gaat over actieve betrokkenheid van burgers. Het is goed nieuws dat het aantal vrijwilligers stijgt. Stimuleer dat.
3. Burgerinitiatieven en zelforganisatie zijn de nieuwe trends in bestuurlijk Nederland. Experimenteer met burgerinitiatieven en leer wat de sociale, bestuurlijke en ecologische consequenties van deze trend zijn (Salverda & van Dam, 2008).
4. Natuurbeheerders moeten zich bewust worden van de politieke kracht van argumenten rondom draagvlak. In een democratische samenleving is steun van de bevolking een belangrijk criterium voor beleid. Draagvlak is geen neutraal begrip, maar een begrip dat actief wordt gebruikt door voor- en tegenstanders.
5. Tot slot pleiten Buijs en Koppen voor een herwaardering van de emotie in het natuurbeheer. Natuurbescherming is altijd gebaseerd geweest op een combinatie van ecologische kennis, normatieve doelen en emotionele beleving. Door de professionalisering en juridisering van de afgelopen jaren van het natuurbeleid de nadruk steeds meer op wetenschappelijke argumenten komen te liggen (van Koppen, 2002).

Natuurorganisaties moeten dringend de muren van hun ecologisch jargon slechten en de discussie niet meer benaderen als een tegenstelling tussen rationele en wetenschappelijke natuurbeschermers enerzijds en onredelijke en emotionele burgers anderzijds.

bewust van de achterliggende doelstellingen.

Kom ik terug bij de openingsvraag van deze column: 'Waar doen we het voor?'

Onze activiteiten in 2016 waren gericht op het realiseren van biodiversiteit en het vergroten van het maatschappelijk draagvlak voor natuur.

Hoe?

Door ruimte te geven, te nemen en te delen!

Mary Fiers

directeur Groen Ontwikkelfonds Brabant

De resultaten van 2016: samenvatting

Voordat wij tot de samenvatting van de concrete resultaten overgaan is het goed om op te merken dat er door veel betrokkenen hard is gewerkt om het Groen Ontwikkelfonds Brabant tot een succes te maken.

Die persoonlijke betrokkenheid en deskundigheid van onder andere Tom, Anne, Hans, Mirjam, Martien, Carlo, Rene, Erik, Virginie, Guido, Roy, Taco, Don, Anton, Marnix, Wendy, Chimène, Peter, Leon, Frank, Heine, Gilles, Linda, Sandy, Karin, Jeannette, Hoema, Petra, Marylin, Arno, Pieter en Wil verdient een groot compliment.

2016 in kernwoorden	
+	-
wat ging goed?	wat moet anders of beter?
gemeenten doen mee	tempo van de realisatie moet omhoog
meer particulieren met nieuwe natuur aan de slag	ondernemend natuurnetwerk (ONNB) uit de startblokken, maar nog te weinig aanvragen
verdubbeling van aantal aanvragen	realisatie 15% en 0% categorieën gaat niet vanzelf
waardering van stakeholders	grondstrategie moet worden doorontwikkeld
kavelruil mogelijk gemaakt	zorgen over continuïteit personele inzet
verduurzaming pacht op hoger plan	de basis is nog niet voldoende op orde
communicatie sterk verbeterd	
invoering lerende werkwijze: doen, evalueren en aanpassen	
beschikking gemiddeld binnen tien weken	
versnelling realisatie EVZ's	
bedrijfsvoering en risicomanagement op orde	

De resultaten van 2016: toelichting

Wat gaat goed?

Gemeenten doen mee

In het jaarplan 2016 was deelname van gemeenten aan het realiseren van het Natuurnetwerk Brabant een belangrijk speerpunt.

In oktober 2016 presenteerden de vijf grote Brabantse steden (Breda, Eindhoven, Helmond, 's-Hertogenbosch en Tilburg) een voorstel voor het gezamenlijk realiseren van minimaal 500 hectare aan natuur en 40 hectare aan ecologische verbindingzones in de komende vijf jaar. Die belofte hebben ze vastgelegd in het bidbook 'Steden als schakels binnen natuurnetwerk Brabant'.

Het bidbook is aangeboden aan gedeputeerde Johan van den Hout (zie ook

www.groenontwikkelfondsbrabant.nl/1023-2)

We kregen in 2016 sowieso vaker vragen van gemeenten met plannen voor natuurrealisatie. In 2016 ontvingen we concrete plannen van de gemeenten Breda, Tilburg, Sint-Oedenrode en Veghel.

De Werkenheid is daarnaast met een tiental gemeenten in gesprek over hun natuurplannen.

We zijn er nog niet, maar het resultaat in 2016 stemt ons positief voor de komende jaren.

Op het gebied van de Ecologische Verbindingzones (EVZ) is een grotere deelname van gemeenten onontbeerlijk.

Verderop meer over de aanpak om ook hier versnelling in te krijgen.

'Forse investering In nieuwe natuur'

"De B5-steden zetten voor de komende jaren in op een forse investering in nieuwe natuur. Zo dragen we concreet bij aan het versneld realiseren van het Natuurnetwerk Brabant. Wij maken ons er bovendien sterk voor dat omliggende gemeenten, partners, maatschappelijke organisaties, bewonersinitiatieven en het bedrijfsleven dit ook doen. Deze cocreatie levert volgens ons niet alleen betrokkenheid op, maar zorgt ook voor innovatieve ideeën, waardecreatie en cofinanciering."

Mario Jacobs
wethouder gemeente Tilburg

Meer particulieren aan de slag met nieuwe natuur

Ongeveer 1/3^e van de aanvragen, die bij het Groen Ontwikkelfonds Brabant zijn ingediend, zijn afkomstig van particulieren. Een goede ontwikkeling; hoe meer mensen aan de slag gaan met natuur, hoe beter.

De Werkenheid heeft contact met meer dan 40 particulieren, die bezig zijn plannen te maken voor de realisatie van nieuwe natuur. We zijn hoopvol dat deze ontwikkeling zich in 2017 gaat doorzetten.

Ook de kwaliteit van de plannen is goed. Andries Bouma, voorzitter van de Investeringscommissie, noemde de kwaliteit van de plannen onlangs "gemiddeld van hoge kwaliteit". Daaruit kan de conclusie worden getrokken dat particuliere aanvragers het serieus en gedegen aanpakken én dat daarmee de kans op daadwerkelijke uitvoering van hun plannen groot is.

Om particulieren te bereiken heeft het Groen Ontwikkelfonds Brabant in 2016 samengewerkt met onder meer Brabants Particulier Grondbezit (BPG) en IVN Brabant.

Met succes natuur maken

De familie Van Lanschot, eigenaar van het landgoed Zwijnsbergen, heeft een landbouwperceel van circa drie hectare aangekocht en het perceel omgevormd tot natuur. De familie Van Lanschot voegde het toe aan het Natuurnetwerk Brabant. Na ruim 100 jaar behoort dit stuk grond weer tot het landgoed en vormt daarmee de groene schakel tussen de natuurgebieden Loonse en Drunense Duinen en het Helvoirts Broek.

“Met dit project laten we zien dat ook particulieren met succes natuur kunnen maken en beheren. Met ook een gezond financieel perspectief.”

Jan van Lanschot, mede-eigenaar landgoed Zwijnsbergen

Verdubbeling aantal aanvragen in 2016

Het Groen Ontwikkelfonds Brabant ontving eind december 2016 de 96ste aanvraag voor een bijdrage uit het fonds.

We zagen het aantal aanvragen gaandeweg 2016 fors toenemen; bijna een verdubbeling van het aantal ten opzichte van 2015. Alhoewel het nog veel kleinere aanvragen zijn, stemt deze stijgende lijn ons positief.

Waardering van onze stakeholders

Op verzoek van provincie Noord-Brabant heeft adviesbureau KplusV het functioneren van vijf, door de provincie opgerichte, fondsen geëvalueerd. Een van de vijf fondsen is het Groen Ontwikkelfonds Brabant.

In het evaluatierapport staat over de waardering van onze stakeholders het volgende geschreven: “De externe stakeholders hebben positieve waardering voor de wijze van proactief handelen, communiceren en praktische wijze van werken van GOB BV. Voor hen is GOB BV een zichtbaar en toegankelijk loket voor de indiening van initiatieven. Zij zien de meerwaarde van een uitvoeringsorganisatie die op afstand van de provincie opereert: zelf communiceert, meedenkt en beslissingen over aanvragen neemt.”

Wij zien dit als een steun in de rug voor de gekozen koers en werkwijze.

Kavelruil mogelijk gemaakt

Het Groen Ontwikkelfonds kan vanaf eind 2016 subsidie verstrekken voor kavelruilprojecten. Kavelruil is een uiterst effectief instrument en draagt bij aan een belangrijke randvoorwaarde voor de realisatie van nieuwe natuur.

Bij een kavelruil worden op basis van diverse belangen in een gebied de grondposities ‘geruild’. Voor het Groen Ontwikkelfonds Brabant is dit relevant, omdat hierdoor gronden binnen het Natuurnetwerk Brabant geruild kunnen worden tussen eigenaren die graag aan de slag willen gaan met het realiseren van nieuwe natuur.

Verduurzaming pacht op hoger plan

Vanaf 1 januari 2016 heeft het Groen Ontwikkelfonds Brabant de pachtuitgifte overgenomen voor een groot deel van de grondportefeuille van de provincie Noord-Brabant. Het betreft gronden binnen het Natuurnetwerk Brabant én gronden daarbuiten.

Gelijktijdig hebben we twee wijzigingen doorgevoerd:

- de wijze waarop de pacht wordt aangeboden is veranderd en verloopt voortaan openbaar, via pachtbank.nl;
- uitgifte op basis van een duurzaamheidsscore.

Dat was een heidens karwei; het gaat immers om honderden pachtcontracten per jaar. De implementatie is, dankzij de enorme inzet van het beheerteam, redelijk vlekkeloos verlopen.

Eerste resultaten?

Uit een analyse van de laatste gunning (eind 2016) blijkt dat aanzienlijk meer percelen zijn verpacht aan ondernemers, die aantoonbaar duurzaam zijn. De resultaten van de gunning laten zien dat de helft van alle ondernemers, die belangstelling hadden voor pachtgronden, ten tijde van de inschrijving één of meer certificaten had. Uiteindelijk is 65 procent van de gronden gegund aan ondernemers met certificaten. Als de gunningscriteria niet waren aangepast en alleen de inschrijfprijs had geteld, dan had dat percentage waarschijnlijk rond 50% gelegen.

Wat verder opvalt is dat het bezit van een of meer certificaten niet heeft geleid tot lagere inschrijfbedragen. De geboden en gegunde pachtprizen waren nu nagenoeg gelijk aan die van vorig jaar. Gemiddeld genomen liggen de pachtprizen 1% hoger dan vorig jaar.

Voor het Groen Ontwikkelfonds is de positieve ervaring met de duurzaamheidsscore aanleiding om ook in 2017 de werkwijze met certificeringen te hanteren. Sterker nog, we gaan er de boer mee op. Onze ambitie is om meer grondeigenaren in Brabant, en daarbuiten, te stimuleren om mee te doen met het verduurzamen van de pacht.

Pacht? Hoe werkt dat?

De gronden die verpacht worden zijn ooit aangekocht om een bijdrage te leveren (vaak via grondruil) aan de realisatie van het Natuurnetwerk Brabant. De pacht staat ten dienste van deze doelstelling en de gronden worden, voordat doelrealisatie plaatsvindt, op een zorgvuldige manier (via pachtuitgifte) beheerd.

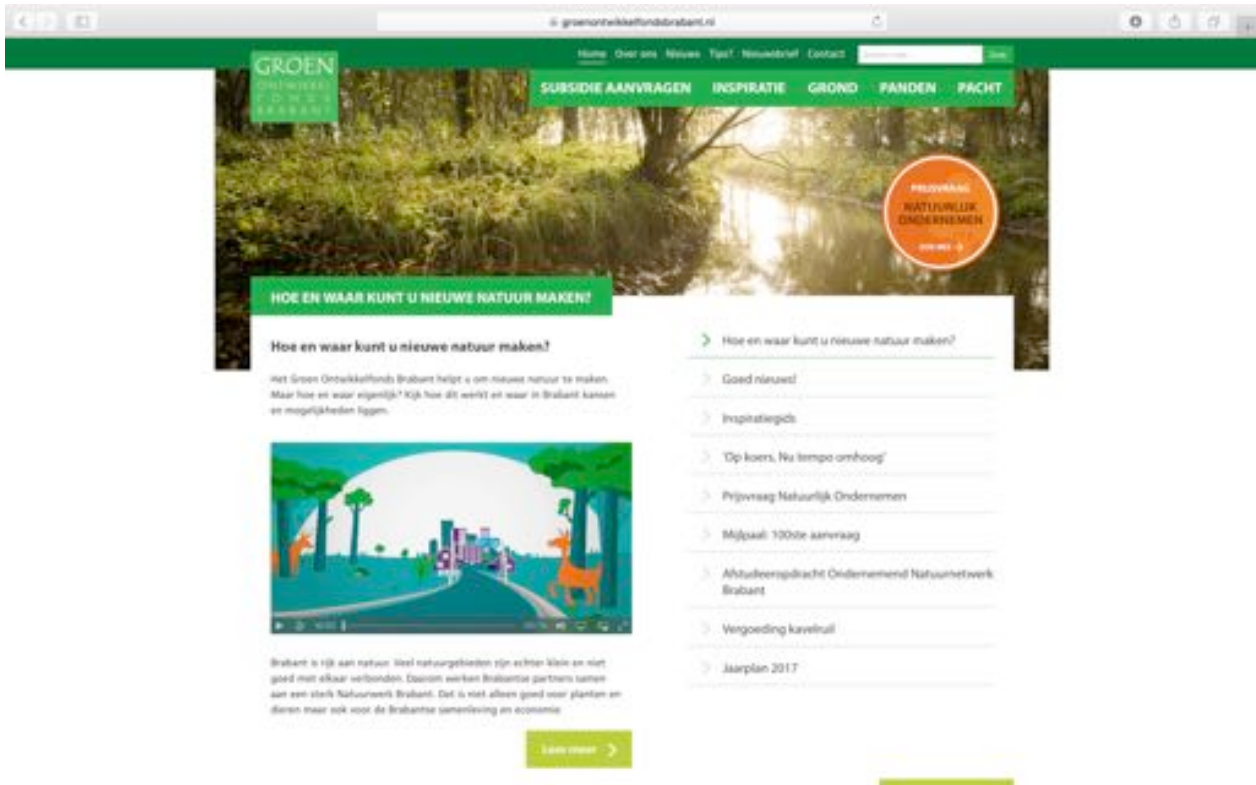
De gronden binnen het Natuurnetwerk Brabant zijn door ons allemaal in 'natuurpacht' uitgegeven. Geen reguliere landbouw op onze percelen in het Natuurnetwerk Brabant dus.

Bij de verpachting van de gronden hebben we nieuwe duurzaamheidsuitgangspunten ingevoerd. Om duurzaamheid te stimuleren hebben we -op basis van een advies van de WUR- niet alleen de prijs laten bepalen wie welke gronden kreeg toegewezen, maar werd ook meegewogen of de pachter inspanningen doet voor een beter waterbeheer, verbetering van de bodemkwaliteit en versterking van de biodiversiteit. Bij de uitgifte van de pachtgronden eind 2016 is op basis hiervan voor het eerst een zogenaamde 'duurzaamheidsscore' bepaald. Potentiële pachters die hun inzet voor een duurzame bedrijfsvoering kunnen bewijzen aan de hand van certificaten, krijgen daarvoor extra punten.

Vanaf 2017 is ook het invullen van het bodempaspoort (zie www.bodempaspoort.nl) onderdeel van de pacht.

Communicatie sterk verbeterd

Het Groen Ontwikkelfonds Brabant is voor de realisatie van haar opdracht afhankelijk van initiatiefnemers. Dit betekent dat potentiële initiatiefnemers de weg naar het fonds moeten kunnen vinden.

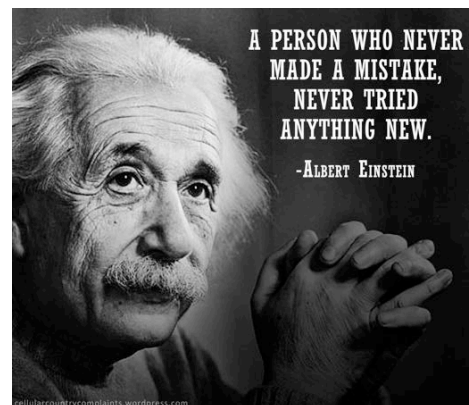

In 2016 is daarom fors geïnvesteerd in de zichtbaarheid van en de communicatie over het Groen Ontwikkelfonds Brabant. Onder andere door een maandelijkse informatiebrief met inmiddels bijna 1000 abonnees en een steeds actuele website. De website is in 2016 toegankelijker geworden door het gebruik van foto's en filmpjes. Benieuwd? Zie www.groenontwikkelfondsbrabant.nl

Leerende werkwijze: doen, evalueren en aanpassen

Om het Natuurnetwerk Brabant uiterlijk 2027 te realiseren zijn nieuwe partijen en nieuwe concepten nodig. Hoe? Door ruimte te geven. Dit vraagt om een nieuwsgierige houding en om een lerende werkwijze. Doen, evalueren en aanpassen. Zonder lef geen vernieuwing.

In 2016 is leren, en dus ook fouten mogen maken, ingebed als werkwijze en cultuur van het Groen Ontwikkelfonds Brabant. Dat is allesbehalve een loze kreet.

Ook is in 2016 het Investeringsreglement een aantal malen aangepast. Op basis van praktische ervaringen is viermaal (januari, maart, juni en oktober) een wijziging aangebracht. De belangrijkste wijzigingen betreffen aanpassingen in de subsidiëring van de aanleg van ecologische verbindingzones EVZ, het bieden van vergoedingen voor kavelruil, de financiering van proceskosten bij de aanvraag van natuursubsidies in Europa, de hoogte van de

subsidieplafonds en de werkwijze bij de beoordeling van afwijkingen op de ambitiekaart. Tot slot zijn tekstuele aanpassingen gedaan om het reglement beter leesbaar te maken.

Beschikking binnen tien weken

Eind 2016 was de backoffice van het Groen Ontwikkelfonds Brabant zo ingericht dat wij, bij een volledige aanvraag, binnen gemiddeld 10 weken een beschikking konden afgeven.

Mede dankzij de inspanningen van zowel medewerkers van het fonds als de Investeringscommissie loopt dit proces gesmeerd.

De maximale beschikkingstermijn, zoals vastgelegd in het Investeringsreglement, is 22 weken. Vermeldenswaardig hierbij zijn natuurlijk ook de inspanningen van de Werkeenheid, want hoe completer en goed onderbouwd de plannen worden ingediend hoe sneller we tot besluitvorming kunnen komen.

'Kwetsbare soorten behouden'

"Waterschap Brabantse Delta legt samen met Staatsbosbeheer, Defensie, Golfclub Toxandria en de gemeenten Alphen-Chaam, Gilze en Rijen en Breda het tweede deel van de Ecologische Verbindingszone (EVZ) Boomkikker aan. Hiervoor hebben deze partijen op donderdag 17 november een samenwerkingsovereenkomst ondertekend tijdens de netwerkdag van Landstad de Baronie in Breda. Met deze ondertekening start de samenwerking en kan de voorbereiding van het grootschalige project beginnen.

De EVZ is een natuurlijk ingerichte zone van 25 á 30 meter breed.

De EVZ wordt aangelegd vanaf de vliegbasis Gilze en Rijen, waar een populatie boomkikkers aanwezig is.

Vervolgens loopt de EVZ via terrein van Staatsbosbeheer en gronden bij en van golfclub Toxandria, over grondgebied van de gemeente Breda naar de gemeente Alphen-Chaam. Hier sluit hij aan op de Chaamse Bossen. De totale lengte van deze EVZ is ruim 11 kilometer.

Via deze verbindingszone kunnen planten en dieren zich van het ene naar het andere natuurgebied verplaatsen. De EVZ is in het bijzonder bedoeld voor de boomkikker. Deze soort is door allerlei oorzaken zeldzaam geworden. In de jaren '80 telde de provincie Noord-Brabant nog drie populaties, waaronder de populatie op de vliegbasis Gilze en Rijen. Via herintroductieprogramma's, maar ook door de aanleg van verbindingszones probeert men deze kwetsbare soort te behouden.

Naast een geschikte leefomgeving voor planten en dieren, biedt deze EVZ ook voordelen voor omwonenden en bezoekers van dit gebied. Zo wordt het gebied ook aantrekkelijker gemaakt voor recreanten."

Persbericht Landstad Baronie. november 2017

Versnelling realisatie EVZ's

In 2016 werd duidelijk dat de aanvragen voor de realisatie van ecologische verbindingszones (EVZ's) fors achterblijven bij de ambitie. De totale opgave betreft 710 kilometer; begin 2016 was er subsidie voor nog geen 10 kilometer EVZ aangevraagd.

Wij hebben daarom aangedrongen om een pilot om, vooruitlopend op de beleidsevaluatie van de provincie Noord-Brabant, te onderzoeken of een hoger subsidiepercentage kan bijdragen aan de versnelling van de realisatie van ecologische verbindingszones. Medio oktober 2016 is deze wijziging doorgevoerd in het Investeringsreglement. Het is nog te vroeg om het effect van deze maatregel te beoordelen. Ook het actief betrekken van gemeente is een belangrijke pijler onder het versnellen van de EVZ-opgave.

Daarnaast zijn praktische vereenvoudigingen doorgevoerd in het Investeringsreglement, die het onder meer gemakkelijker moeten maken om de waarde van gronden en de subsidiabele kosten te bepalen.

De uitkomsten van de beleidsevaluatie EVZ, die begin 2017 wordt verwacht, biedt mogelijk aanknopingspunten om de voortgang verder te versnellen.

Bedrijfsvoering op orde

In 2016 is veel tijd en energie gestoken in het optimaliseren van de bedrijfsvoering van het Groen Ontwikkelfonds Brabant. Zo is het, eind december 2015 vastgestelde, risicomangementprotocol geïmplementeerd en heeft de accountant de twee hoofdprocessen van het Groen Ontwikkelfonds Brabant (subsidieverlening en grondtransacties) geaudit.

De accountant constateert dat “de voor deze twee processen beschreven interne beheermaatregelen bestaan en adequaat functioneren”. Tevens doen zij twee verbetervoorstellen. Deze worden in 2017 geïmplementeerd.

Het bureau KplusV stelt in de eerdergenoemde evaluatie van de Brabantse fondsen vast dat “het Groen Ontwikkelfonds Brabant het risicomangement goed georganiseerd heeft. Ze heeft de denkbare risico’s in beeld en acteert erop om ze te beheersen”.

Ook is het Bibob-beleid geïmplementeerd. In 2016 is er geen aanleiding geweest om op basis van de uitkomsten van een openbare bronnencheck een formele Bibob-procedure op te starten. Er is wel enkele malen steekproefsgewijs, conform beleid, een openbare bronnencheck uitgevoerd.

De implementatie van de beleidsnotitie ‘misbruik en oneigenlijk gebruik’ heeft medio 2016 geleid tot een aanpassing van het Investeringsreglement. De wijze van bevoorschotting, controle en afrekening is gewijzigd

Per 1 januari 2016 is de vennootschapsbelasting ingevoerd voor overheidsondernemingen. Het Groen Ontwikkelfonds Brabant BV. is daarmee ook vennootschapsbelastingplichtig. Omdat het uiteraard niet de bedoeling is om vennootschapsbelasting te betalen over ‘natuurgeld’ is, in overleg met de provincie Noord-Brabant, gezocht naar een manier om deze belastingverplichting vorm te geven. Deze werkwijze is in 2016 besproken met de Belastingdienst. Uitkomst: het Groen Ontwikkelfonds Brabant hoeft geen vennootschapsbelasting te betalen, maar moet wel elk jaar aangifte doen.

Wat moet anders of kan beter?

Het tempo van de realisatie moet omhoog

In 2016 zijn maatregelen genomen om de in het jaarplan 2016 beschreven versnelling handen en voeten te geven. In februari 2017 is een volgende belangrijke aanpassing gedaan in het Investeringsreglement, namelijk de bevoegdheid om ook 'natuur buiten te lijntjes' te mogen beschikken.

Samengevat betekent dit dat er nog meer speelruimte ontstaat voor initiatiefnemers die wel nieuwe natuur willen realiseren, maar tot voor kort niet in de gelegenheid waren om aanvragen in te dienen omdat hun percelen buiten het huidig Natuurnetwerk Brabant liggen.

Zij kunnen nu wel gebruik maken van de mogelijkheden van het Groen Ontwikkelfonds Brabant, uiteraard wel onder de voorwaarde dat hun plan inhoudelijk bijdraagt aan de versterking van het natuurnetwerk in Brabant.

Wij verwachten dat deze aanpassing zeker voor de gewenste versnelling gaat zorgen. Dat is ook nodig, want om in 2027 een aaneengesloten robuust natuurnetwerk te hebben moet het tempo omhoog.

Sinds de start van het fonds zijn (tot en met december 2016) 79 beschikkingen afgegeven.

Het leidt tot onderstaande stand van zaken per 31 december 2016:

Doel	Opdracht GOB	Feitelijke realisatie tot en met december 2016 (<i>via subsidies en realisatie via aan- en verkoop van grond; ingericht en niet</i>)	Openstaande beschikkingen tot en met december 2016 (<i>dus wel beschikt, maar niet afgerond; 'in beheer'</i>)
NNB provinciaal: verwerving / functiewijziging	3100 ha	66 ha	63 ha
NNB provinciaal: inrichting	3100 ha	42 ha	72 ha
NNB Rijks: verwerving en inrichting	2274 ha	164 ha	160 ha
NNB Rijks: alleen inrichting (al eerder verworven)	5648 ha	0 ha	0 ha
EVZ: verwerving en inrichting	700 km	0 km	36 km 91,9752 ha

De planning 2016 was voor een groot deel gebaseerd op de meerjarenplanning van de manifestpartijen. In het jaarplan 2016 stond onderstaande planning voor de subsidieaanvragen bij het Groen Ontwikkelfonds Brabant opgenomen.

	Beschikking GOB ²	
	2015 ³	2016
Rijk (hectare)	1.175	960
Prov (hectare)	115	209
EVZ (km)	4	54
Inrichting (hectare)	874	1.613

Duidelijk is dat deze planning niet gehaald is. Deels wordt dit verklaard door het besluit van de provincie Noord-Brabant om de PAS-opgave buiten het Groen Ontwikkelfonds Brabant om te organiseren.

Realisatie Ondernemend Natuurnetwerk: nog te weinig aanvragen

De focus van de manifestpartners was in 2016, en is in de komende periode, gericht op het realiseren van de doelstellingen van het rijksdeel van het Natuurnetwerk Brabant – en daarbinnen specifiek de zogenaamde PAS-gebieden (Programmatische Aanpak Stikstof). Gezien de nationale en Europese afspraken is dat een logische keuze. Dit betekent echter dat de inhoudelijke realisatie van het provinciale deel achterblijft. Er zijn dus vooral (ook) nieuwe partijen en nieuwe concepten nodig om onze opdracht waar te kunnen maken.

Het Ondernemend Natuurnetwerk (ONNB) is een belangrijk onderdeel van het provinciale deel van het Natuurnetwerk Brabant en onze businesscase. Als uitgangspunt is hierbij opgenomen dat er in totaal ongeveer 2000 hectare ONNB wordt gerealiseerd.

Tot op heden blijven de aanvragen uit. In 2016 hebben we in totaal slechts 3 aanvragen voor het ONNB gehad. Twee aanvragen, met een totale omvang van bijna 2,5 hectare, zijn in 2016 ook beschikt.

De eerste twee geslaagde voorbeelden van Ondernemend Natuurnetwerk Brabant

De eerste aanvraag betrof een initiatief tot natuurontwikkeling door de eigenaren van een zorgboerderij. De boerderij is met haar zorgvuldig bewaarde gebouwen, bloemrijke graslanden, houtwallen en steilranden een kenmerkend onderdeel van het plaatselijke dorpsgezicht.

Deze ondernemers zijn wegen ingeslagen die beter passen bij hun visie van duurzaam in stand houden. De landbouw vindt op biologisch dynamische manier plaats, dus met respect voor dier en aarde. De initiatiefnemers realiseren op 1 perceel van ruim 1 hectare, via extensief beheer, vochtig hooiland.

Het tweede initiatief is van een woonvereniging. Zij realiseren op een perceel van bij 1,5 hectare kruiden en faunrijk grasland. Er wordt extensief beheer toegepast om zo toe te werken naar het beoogd natuurdoeltype. Er wordt alleen ruige stalmest opgebracht, maximaal 20 ton per hectare per jaar. Er zal een klein aantal paarden worden ingezet voor de begrazing; de begrazingsdruk mag maximaal 2 GVE per ha zijn. Door de begrazing goed in de gaten te houden en zo nodig her te verdelen kan er gestuurd worden op graasintensiteit en kwaliteit van de grasmat.

Dat moet en kan dus beter. Hoe?

² Op basis van de meerjarenplanning van de Manifestpartijen is de **datum beschikking** van het GOB in 'jaar 1' (aangegeven startjaar) gepland. Dit is uiteraard niet 1-op-1 het jaar waarop de realisatie en/of betaling (bevoorschotting) plaatsvindt. Dit schema is dus ook niet zomaar als liquiditeitsplanning te gebruiken.

³ In deze kolom 2015 is de planning 2015 opgenomen.

Eind 2016 zijn heeft de ZLTO, samen met de Werkeenheden, drie voorlichtingsbijeenkomsten gehouden om het concept van het Ondernemend Natuurnetwerk Brabant meer bekendheid te geven onder hun achterban. Dit heeft geleid tot twintig serieuze initiatiefnemers, die met de Werkeenheden in gesprek zijn over hun plannen.

Voorlichting en actieve communicatie is ook in 2017 van groot belang.

Onze analyse is dat het vaak niet beschikbaar zijn van grond een belangrijke belemmerende factor is voor de uitrol van het ONNB binnen Brabant. Daarom hebben we eind 2016 de voorbereidingen gestart voor de prijsvraag "Natuurlijk Ondernemen". Deze prijsvraag is in februari 2017 gelanceerd. Deelname is vooral interessant voor ondernemers en burgerinitiatieven die goede plannen hebben, maar niet beschikken over de grond om hun ideeën ook daadwerkelijk te realiseren.

De resultaten van deze prijsvraag worden geëvalueerd en benut om de aanpak van het ONNB te verbeteren.

Ook is het van belang om de komende periode te investeren in kennisuitwisseling over de integratie van natuur & economie en biodiversiteit in natuur & landbouw (Ondernemend Natuurnetwerk Brabant).

Kennis delen over wat werkt en wat niet werkt leidt immers tot snellere en betere resultaten.

We pakken dit, samen met de nieuwe lectoren van HAS (Ondernemen en Natuur), ZLTO en provincie en werkeenheden actief op.

Tot slot is een stagiair gestart met zijn afstudeeronderzoek naar de oorzaken van het achterblijven van de initiatieven voor ONNB. Hij benadert dit vanuit het perspectief van de ondernemers. Meer weten over zijn onderzoek? Kijk op www.groenontwikkelfondsbrabant.nl/afstudeeropdracht-ondernemend-natuurnetwerk-brabant

Realisatie 15% en 0% categorieën gaat niet vanzelf

In de huidige businesscase van het Groen Ontwikkelfonds Brabant is bepaald dat een deel van de nieuwe natuur gerealiseerd wordt met 15% en 0% subsidie van het Groen Ontwikkelfonds Brabant. Dat is geen eenvoudige opgave, gelet op de forse cofinancieringsopgave die hierbij nodig is. Die varieert van 85% tot zelfs 100%.

In 2016 is in deze categorieën geen plan gerealiseerd. Dat zal ook niet vanzelf gaan. Een bijdrage van 85% van een initiatiefnemer is fors, zeker als er sprake is van allerlei (publieke en privaatrechtelijke) beperkingen. Bovendien worden gelijktijdig twee andere categorieën (50% en 85% subsidie) aangeboden. Waarom zou een initiatiefnemer dan voor minder subsidie kiezen?

Prijsvraag Natuurlijk Ondernemen

Met deze prijsvraag wil het Groen Ontwikkelfonds Brabant ondernemers en burgerinitiatieven uitdagen om met nieuwe, verfrissende ideeën te komen voor vijf clusters van percelen in het buitengebied van Brabant (gemeenten Breda, Hilvarenbeek, Meierijstad en Son en Breugel). Voorwaarde is dat op de aangeboden percelen natuurontwikkeling en ondernemerschap op een creatieve wijze worden gecombineerd. De plannen worden niet alleen beoordeeld op de aangeboden koop- of pacht prijs, maar vooral op inhoud. Bij de beoordeling wordt meegewogen of en zo ja hoe de plannen passen in de omgeving, zorgen voor de verbetering van natuurwaarden en bijdragen aan een duurzame bedrijfsvoering.

De aanleg van nieuwe landgoederen, rood-voor-groen-constructies of anderszins planologische ruimte bieden kan de oplossing zijn. Mogelijk geldt dat ook voor het inzetten van leningen en participaties op bedrijfsniveau. Eind 2016 zijn we over dit laatste in gesprek gegaan met de ASN-bank, Rabobank en het Nationaal Groenfonds.

Grondstrategie moet worden doorontwikkeld

Het Groen Ontwikkelfonds Brabant wil de grondportefeuille (inclusief pacht en beheer) bewuster en deels proactiever inzetten. De grondportefeuille kan én moet een krachtiger instrument zijn bij de realisatie van natuur. De focus ligt nu teveel op subsidieverlening. Daarom is in oktober 2016 gestart met het opstellen van een grondstrategie.

Uitgangspunt bij de grondstrategie is de huidige opdracht van de provincie aan het Groen Ontwikkelfonds Brabant. Deze is verwoord in de aandeelhoudersinstructie en afgeleid van het provinciaal grondbeleid.

Op basis hiervan is in 2015 het plan van aanpak 'grond' voor het Groen Ontwikkelfonds Brabant geformuleerd. Die vormt de basis voor de op te stellen grondstrategie.

Mocht de grondstrategie aanbevelingen doen om deze basisuitgangspunten te wijzigen dan wordt dit uiteraard voorgelegd aan de aandeelhouder.

Zorgen over continuïteit personele inzet

Het Groen Ontwikkelfonds Brabant is *lean and mean* opgericht. De directeur en de procesmanager zijn de enige medewerkers van de BV (gedetacheerd vanuit de provincie). De overige personele inzet wordt ingehuurd, vooral via de provincie Noord-Brabant. Deze inhuur vindt plaats via zogenaamde Service Level Agreement's (SLA). Het fonds heeft SLA's met de clusters Projecten & Vastgoed, Natuur, Subsidies, Hoor- en Adviescommissie en Financiën.

In 2016 is gebleken dat het inhuren van personele inzet via de SLA's enkele forse nadelen kent. Als gevolg van bezuinigingen en personele verschuivingen binnen de provinciale organisatie kwam de continuïteit, en daarmee kwaliteit van de dienstverlening, in het geding. Te vaak werden medewerkers ad-hoc gewisseld, waardoor de lerende werkwijze (zie pagina 12) van en de kennisontwikkeling binnen het Groen Ontwikkelfonds Brabant niet optimaal uit de verf komen.

Bovendien leidt dit in de praktijk, vanwege de vaak parttime inzet, tot een dubbele aansturing van de medewerkers. Dit kan leiden tot spanningen bij de taakuitoefening van de individuele medewerkers.

Voor ons aanleiding om in 2017 het gesprek aan te gaan met de provincie over een oplossing voor dit vraagstuk. Detacheringen, in plaats van SLA's, kunnen een oplossing bieden.

Detacheringen hebben als bijkomend voordeel dat medewerkers zelf ook bewust kunnen kiezen (intrinsieke motivatie) om te werken voor het Groen Ontwikkelfonds Brabant.

Basis nog niet op orde

Mede door de oprichting van het Groen Ontwikkelfonds Brabant is expliciet geworden dat de basisadministratie van noodzakelijke gegevens niet op orde is. De subsidiekaart, op basis waarvan initiatiefnemers aanvragen doen, is niet op orde. Daarmee is ook onze opdracht niet scherp.

Eind 2015 is door de provincie gestart met het project 'de basis op orde' om deze knelpunten op te lossen. Eind 2016 was dit project nog niet afgerond.

Het met grote spoed op orde krijgen van de basisadministratie is een randvoorwaarde voor het goed functioneren van het Groen Ontwikkelfonds Brabant.

De resultaten van 'basis op orde' en de door de provincie Noord-Brabant gemaakte keuzes ten aanzien van de PAS (deels georganiseerd buiten het Groen Ontwikkelfonds Brabant) zullen in 2017 leiden tot een formele aanpassing van de opdracht aan het Groen Ontwikkelfonds Brabant.

Feiten & Cijfers 2016

Operationeel verslag

Grondtransacties

Aan het eind van 2016 is in het kader van de afspraken over de doorlevering van gronden in de categorieën 1 en 2 in totaal ruim 134 hectare ingerichte natuur doorgeleverd aan een eindbeheerder.

We hebben dit jaar 14 potentiële *strategische aankopen* onderzocht. Bij vier aankopen hebben we overeenstemming bereikt met de eigenaar. In totaal hebben we 20,9 hectare grond verworven in 2016. Het betreft aankopen in Waspik, Bladel, Heukelom en Borkel.

Hierbij moet wel de opmerking worden gemaakt dat de rolverdeling tussen de provincie, het Groen Ontwikkelfonds Brabant en de manifestpartijen bij strategische verwervingen extra aandacht behoeft. Wij constateren dat er te vaak naar elkaar wordt gekeken, waardoor kansen worden gemist.

We kregen in totaal 36 verzoeken tot *verkoop* van onze gronden. In totaal hebben we aan 12 verzoeken niet meegewerkt. Veelal omdat wij kansen zagen om de gevraagde gronden voor een betere doelrealisatie in te zetten. Kroonjuwelen verkopen we niet zomaar.

In 2016 hebben we uiteindelijk in totaal met 20 eigenaren overeenstemming bereikt en ruim 60 hectare verkocht. Dit betreft deels verkoop aan gemeenten en waterschappen zodat zij doelstellingen op het gebied van KRW (Kaderrichtlijn Water) en NNB (Natuurnetwerk Brabant) konden realiseren. Uiteraard met de doorlegging van de verplichting tot openbare verkoop na inrichting.

Daarnaast betreft het vooral ruilgrond, die verkocht wordt aan particulieren die door deze aankoop hun eigen percelen in het NNB inrichten als natuur.

Eind 2015 zijn we ook gestart met een vier pilots waarin we percelen, die in het NNB liggen, openbaar te verkopen. Het betrof deels ingerichte natuur, deels nog te realiseren nieuwe natuur en een verkoop van met opstal en daaromheen nog in te richten gronden.

Eind 2016 zijn 3 van de 4 verkocht. Inhoudelijk zijn we tevreden over het resultaat. Opvallend is het aantal gegadigden en de kwaliteit van de plannen voor deze percelen.

Omdat we deze wijze van verkoop de komende periode vaker gaan doen is het belangrijk om de leerpunten te benoemen en deze mee te nemen bij de volgende verkopen. Kort samengevat zijn de belangrijkste leerpunten: formuleren van duidelijke criteria voor de kwalitatieve beoordeling en hanteren van een ruime planning voor de beoordelingsfase.

Gebouwen

Het Groen Ontwikkelfonds Brabant heeft ook het economisch trekkingsrecht over een aantal gebouwen. In 2016 is 1 gebouw (Bremweg 1 in Ossendrecht) met ondergrond verkocht voor € 335.000. De transportakte van deze verkoop passeert begin 2017. Van een ander gebouw (Zundertseweg 104 in Schijf) is de transportakte gepasseerd in 2016 voor € 2.152.000.

Eind 2016 resteren er nog 17 voormalige agrarische bedrijven/boerderijen die verkocht moeten worden. Voor 2 van deze gebouwen wordt momenteel een koopovereenkomst opgemaakt.

Investeringscommissie

De Investeringscommissie is inmiddels goed ingevoerd in haar werkzaamheden. Ook het samenspel tussen de voorbereiding, beoordeling en afhandeling verloopt goed.

In 2016 zijn de eerste ervaringen opgedaan met beoordelen van aanvragen voor het Ondernemend Natuurnetwerk Brabant. Dat zal in 2017 verder invulling krijgen. De afstemming met de Werkeenheid (die initiatiefnemers adviseert voordat een aanvraag wordt ingediend) en de provincie (die meekijkt naar de ontwikkelingen) vraagt nadrukkelijk aandacht.

De Investeringscommissie heeft in 2016 maandelijks vergaderd. De commissie heeft 42, uitsluitend positieve, adviezen afgegeven. Sommige adviezen zijn voorzien van een inhoudelijke aanbeveling en/of voorwaarde.

De commissie heeft in 2016 bij sommige aanvragen geworsteld met de vraag wanneer wel en niet kan en moet worden afgeweken van de ambitiekaart. Achter deze worsteling schuilt de meer fundamentele vraag hoe lang je vasthoudt aan je eigen ambitie en wanneer je een kans grijpt als die zich aandient. Op deze vraag is waarschijnlijk geen eenduidig antwoord te geven. Op initiatief van de Investeringscommissie wordt over dit onderwerp tweemaal per jaar een inhoudelijk gesprek met de provincie gevoerd.

In 2017 krijgt de Investeringscommissie, omdat er ook aanvragen kunnen worden ingediend buiten de huidige grenzen van het NNB, er een extra beoordelingsvraagstuk bij. Dat vraagt om een extra kritische beoordeling van de voorliggende plannen.

Aandeelhoudersvergadering

In 2016 werden vier Aandeelhoudersvergaderingen gehouden. Tijdens deze vergaderingen is onder meer gesproken over de aanpassingen van het Investeringsreglement (maart, juni, oktober en december), jaarplan 2016 (maart), jaarverslag en jaarrekening (juni), Investeringsbesluit kavelruil (maart), voortgang risicomangement (juni) en jaarplan 2017 (december).

Tijdens alle vergadering is ook gesproken over de voortgang van de 'basis op orde' en het inregelen van de financiële administratie en daarmee samenhangende mandaten.

Beroep en bezwaar

In 2016 is door twee initiatiefnemers bezwaar gemaakt tegen besluiten van het Groen Ontwikkelfonds Brabant BV. In 2016 zijn twee openstaande bezwaren uit 2015 afgehandeld. Sinds de oprichting van het Groen Ontwikkelfonds Brabant in 2014 zijn in totaal vijf bezwaren ingediend. Drie bezwaren hebben tot een aanpassing van het besluit geleid en twee bezwaren zijn ingetrokken. Op dit moment staan geen bezwaarprocedures open. De Andere Aanpak (een gesprek over het bezwaar voorafgaand aan de formele procedure) heeft bij al deze bezwaren geleid tot goede resultaten.

Rapportage en verantwoording

Het Groen Ontwikkelfonds Brabant wordt door de provincie Noord-Brabant, vanuit verschillende verantwoordelijkheden en tijdsplanningen, om rapportages gevraagd. Eind 2015 is overeenstemming bereikt over de wijze waarop wordt gerapporteerd en de frequentie van de aan te leveren rapportages. Een belangrijke constatering hierbij is dat het niet zinvol is om te rapporteren op een aantal prestatie-indicatoren, zolang de basis niet op orde is.

Begin 2017 wordt een onderzoek van de Zuidelijke Rekenkamer verwacht naar de informatievoorziening van de provinciale fondsen aan Gedeputeerde Staten en Provinciale Staten. Mogelijk leidt dit tot een aanvulling op de bestaande afspraken.

Er wordt veel tijd aan rapportages en verantwoording besteed, **maar informatie is nog geen kennis**. Al die cijfers geven pas inzicht als er een analyse op plaatsvindt. Wat zien gebeuren? En belangrijker nog: waarom?
In 2017 gaan we in onze rapportages meer aandacht besteden aan inhoudelijke duiding van de informatie.

Financieel verslag

Vooraf

In de Overeenkomst Trekkingsrechten is geregeld dat het Groen Ontwikkelfonds Brabant gronden in kan zetten voor doelrealisatie (ruilen), dan wel verkopen om liquide te maken. In deze overeenkomst is afgesproken dat de netto-opbrengst van de pacht en de aankoop/verkoop van grond ten goed komt aan het Groen Ontwikkelfonds Brabant. De winsten van de verkoop van gronden, gebouwen en pacht zijn in 2016 (en 2014 en 2015) echter nog niet verrekend met het Groen Ontwikkelfonds Brabant.

In oktober 2015 is in de notitie genaamd 'geldstromen' door Groen Ontwikkelfonds en de provincie beschreven hoe de verschillende geldstromen tussen de provincie en het Groen Ontwikkelfonds Brabant verlopen. Het beschrijft enerzijds de financiële verhoudingen samenhangend met de twee subsidies van het Groen Ontwikkelfonds Brabant alsook de geldstromen tussen de provincie en het Groen Ontwikkelfonds Brabant in het kader van verkoop, koop en beheer van gronden en gebouwen. Tot op heden is de beschreven werkwijze binnen de provinciale organisatie nog niet volledig geïmplementeerd.

Het Groen Ontwikkelfonds Brabant heeft derhalve geen adequaat zicht op de financiële geldstromen die samenhangen met verkoop, koop en beheer van gronden en gebouwen. Ook ontbreekt bij ons het zicht op de netto-opbrengsten van alle grondtransacties.

Deze situatie is, gezien het toenemend aantal transacties, niet verantwoord. Het Groen Ontwikkelfonds Brabant heeft deze situatie in 2016 meerdere malen geagendeerd tijdens de Aandeelhoudersvergadering.

De provincie heeft toegezegd dat de afgesproken werkwijze uiterlijk voor de 2^e Aandeelhoudersvergadering van 2017 (april 2017) geregeld is.

Financiële middelen ten behoeve van uitoefening doelstellingen (bron: jaarrekening 2016)

De vennootschap heeft voor de uitoefening van haar taken de volgende middelen ter beschikking:

Geldmiddelen	€ 116.057.882
Gronden	€ 90.817.031
Totaal	€ 206.874.913

Het verloop van de middelen in het verslagjaar 2016 is als volgt:

	saldo 31-12-2015	mutatie 2016	saldo 31-12-2016
	€	€	€
geldmiddelen	110.844.988	- 2.000.000	108.844.988
gronden	90.817.031	- 1.736.623	89.080.408
totaal	201.662.019	- 3.736.623	197.925.396

Geldmiddelen

Op 22 april 2014 hebben Gedeputeerde Staten (GS) besloten gelden beschikbaar te stellen aan Groen Ontwikkelfonds Brabant BV in de vorm van een subsidie programmakosten. Deze subsidie programmakosten is per 1 juli 2014 verstrekt voor de activiteiten over de periode 2014 tot en met 2027. Het Groen Ontwikkelfonds Brabant BV heeft een verzoek ingediend voor een aanvullende subsidie programmakosten voor het onderdeel 'verwerving en functieverandering Rijks EHS'. Op 29 september 2015 is dit verzoek door GS gehonoreerd en is de subsidieverlening van 1 juli 2014 ingetrokken. GS heeft besloten een subsidie programmakosten te verstrekken van maximaal € 116.057.882 bestaande uit € 104.257.882 wat betrekking heeft op trekkingsrechten en € 11.800.000 wat wordt verleend ten behoeve van de ophoging van het subsidieplafond in het investeringsreglement aangaande 'verwerving en functieverandering Rijks EHS'.

Gronden

Door zowel de provincie als het Rijk zijn gronden ter beschikking gesteld voor de realisatie van de doelstellingen. Groen Ontwikkelfonds Brabant BV kan door middel van de 'Overeenkomst trekkingsrecht Grond' (gedateerd 1 juli 2014) beschikken over de in de bijlage bij deze overeenkomst vermelde gronden (zogenaamde 0-meting). De boekwaarde van deze gronden bedraagt per 31 december 2016 € 89.080.408. Hierbij dient opgemerkt te worden dat de gevolgen van het PAS-besluit nog niet zijn verwerkt.

Geldmiddelen samenhangend met subsidieverstrekking door het Groen Ontwikkelfonds Brabant

Het Investeringsreglement kende in 2016 onderstaande subsidieplafonds:

- Verwerving en functieverandering Rijksdeel NBB: 25 miljoen euro;
- Inrichting Rijksdeel NNB: 4 miljoen euro;
- Verwerving en functieverandering Provinciaal deel NNB: 10 miljoen euro;
- Inrichting Provinciaal deel NNB: 3 miljoen euro;
- Verwerving, functieverandering en inrichting EVZ: 15 miljoen euro;
- Verwerving, functiewijziging en inrichting EVZ, niet door waterschappen: 5,6 miljoen euro (IR 10 oktober 2016)
- Europa: 100.000 euro (IR 20 juni 2016)

Van de in 2016 in totaal 49 ingediende aanvragen zijn 42 beschikkingen afgegeven voor een totaal bedrag van ruim 10 miljoen euro.

De overige aanvragen zijn eind 2016 nog in behandeling. Daarmee zijn de beschikbare subsidieplafonds dit jaar niet overschreden.

Uitbetaald

In 2016 is in totaal voor een bedrag van 3.906.171 euro, op basis van subsidiebeschikkingen, uitbetaald aan derden.

Organisatiekosten 2016

Bij de organisatiebegroting van het Groen Ontwikkelfonds Brabant is in 2016 sprake van een kleine onderbesteding. De totale begroting bedroeg € 1.013.000. Hiervan is in 2016 € 940.871 besteed aan kosten. Deze onderbesteding € 72.129 wordt verrekend met de provincie Noord-Brabant. Voor meer informatie over de bestedingen zie jaarrekening.

Nawoord

Mentale ruimte: het kan wel!

Met de oprichting van het Groen Ontwikkelfonds Brabant in 2014 is er veel veranderd.

Het subsidiepercentage voor het realiseren van nieuwe natuur is op onderdelen fors teruggebracht. Het fonds staat ook open voor nieuwe natuurontwikkelaars, zoals (agrarische) ondernemers en particulieren en voor nieuwe natuurconcepten. Grond voor natuurrealisatie wordt niet meer onderhands, maar openbaar verkocht.

Er is veel veranderd. Qua werkwijze, maar ook financieel.

Van initiatiefnemers wordt een grotere eigen bijdrage gevraagd en wordt een groter eigen projectrisico verwacht, bijvoorbeeld ten aanzien van de grondverwerving.

Kortom, er wordt een flinke dosis ondernemerschap gevraagd.

Dit alles roept, soms terechte, vragen op en geeft onzekerheid bij instanties en hun medewerkers, die jarenlang anders gewerkt hebben. Zowel bij de terreinbeherende organisaties en Waterschappen, als bij medewerkers van de provincie Noord-Brabant.

Wij zien regelmatig koudwatervrees. Lang niet iedereen vindt de nieuwe werkwijze een positieve ontwikkeling.

Tegelijkertijd is de opgave enorm!

De opdracht is: afronding van het Natuurnetwerk Brabant in 2027!

Om die opdracht voor elkaar te krijgen is ons inziens in eerste instantie mentale ruimte nodig.

Mentale ruimte dat deze nieuwe uitgangspunten juist mogelijkheden bieden om het samen wel voor elkaar te krijgen. Samen met particulieren. Met ondernemers.

Het kan wel!

Die mentale ruimte proeven we in het werkveld zeker nog niet overal.

Misschien is dat wel de belangrijkste opgave voor 2017...

We gaan ook in 2017, samen met velen, bewijzen dat het wel kan!

Groen Ontwikkelfonds Brabant BV.
Brabantlaan 1
Postbus 90151
5200 MC 's-Hertogenbosch

Telefoon 06-30956450
info@groenontwikkelfondsbrabant.nl
www.groenontwikkelfondsbrabant.nl

Nummer Kamer van Koophandel: 60590785
IBAN: NL84 INGB 0650 0358 60